

Kiszlév hónap és a téli Tóratanulás különlegessége

A legutóbbi alkalommal elkezdtünk beszélni Kiszlév hónapról és a téli időszámítás sajátos halachikus aspektusairól.

A múlt heti téma az ima és az imaidők voltak, ezen a héten pedig a Tóratanulás idejét fogjuk közelebbről megvizsgálni.

Amikor a Tóra véget ér, Jehosúa veszi át Mózes-től a vezetést. Az ő könyvének rögtön az elején ír Mózes öt könyvének különleges fontosságáról:

„Abban búvárkodj nappal és éjjel” (Jehosúa 1:8).

Bölcseink ebből a mondatból tanulják¹, hogy kötelesek vagyunk a Tórát mind napközben, mind éjszaka – világosban és sötétben – egyaránt tanulni.

Pontosan mennyi Tórát kell tanulnunk?

Az első kérdés, amit megkérdeznek az embertől a túlvilágon:

„Rögzítettél-e időket [kávátá itim] a Tóra tanulására?” (Sábát 31a).

Eszerint nem elegendő tudni a Tórát, sőt, még az sem elég, ha valaki tökéletesen ismeri a Tórát, és ezzel együtt időről-időre, alkalomszerűen leül tanulni.

Hanem mindenféleképpen szükséges, hogy rendszeresen rögzítsen időket a napirendjében erre a célra.

Ézsau és a lencse.

Farnadi-Jerusalími Temima rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

¹ Menáchet 99b, Sulchán Áruch Jore Déá 246:1. Ugyanakkor Beráchet 21a-ban találunk olyan véleményt, aki ezt a gondolatot már a Tórához köti: „azokról beszélj [...] amikor lefekszel és amikor felkelsz” (Mózes 5., 6:7).

Megoszlanak a vélemények azonban arról, hogy ebben a rögzített időben pontosan mennyit kell tanulnunk legalább.

Az első vélemény szerint elegendő egyetlen fejezetet tanulni reggel és egyet este. A második szerint még az is elég, ha csak a Smát elolvassa az ember, reggel és este (amit egyébként is kötelező megtennie).

Ezért van, aki azt mondja, hogy ezt a szabályt ne mondjuk el egy tanulatlan embernek [*ám háárec*], hiszen az visszaélne ezzel az információval.

Nem értené meg, hogy ez csupán egy technikailag megszabott minimum mennyiség, azonban valójában helyes, ha sokkal többet tanulunk. Hanem kapva kapna az alkalmon, és a rabbikra hivatkozna, akik – az ő megértése szerint – megengedik neki, hogy ne tanuljon annyit.

A másik vélemény² azonban pontosan fordítva gondolja: éppenhogy kötelező – *micva* elmondani egy tanulatlan embernek. Azért, hogy lássa, hogy milyen könnyű a belépő a Tóra világába, hogy utána ebből olyan lendületet kapjon, ami képes őt további fejlődésre inspirálni.

A „hivatásos” tanulók tanulása sem elég?

Egy érdekes kérdés merül fel ezügyben azoknál, akik ún. *kolelben* (felnőttek számára szervezett, ösztöndíjas tanulócsoportban) tanulnak.

Hála a Teremtőnek manapság erre számos országban van lehetőség, mivel akadnak olyan támogatók, akiknek ezek a csoportok fontosak. Így az ott résztvevők „munkája” az, hogy tanulnak.

Ez nagyon hasznos, mert így olyan tudást tudnak szerezni, amivel a közösség hasznára lesznek, valamint egyéni és csoportos tanulásokat tudnak szervezni számukra. Az is megszokott, hogy közös munkában adnak ki olyan magyarázatokat, könyveket és értelmezéseket, amelyek a közösség hasznára válnak.

Másrészt adódhatnak olyan élethelyzetek, amikor nagy segítséget jelent az embernek az, ha egy ilyen kolelhoz csatlakozni tud.

A kérdés csak az, hogy vajon az a Tóra, amit ebben az időben tanul, beszámítható a „Tórára rögzített idő” kategóriájába?

Első látásra a válasz triviális, hiszen a Tórát tanulja ebben az időben. Ugyanakkor számos rabbi³ azt mondja, hogy ezt az időt nem ő rögzítette, hanem a „munkahelye”. A túlvilágon pedig azt fogják tőle kérdezni, hogy vajon „rögzítettél-e időket a tanulásra?”

Ugyanez a kérdés érvényes azokra, akik a Tórát tanítják iskolákban, jesivákban. Ebben az időben is a Tórával foglalkoznak, és az idő maga „rögzítve” van – ámde nem ők rögzítik, valamint fizetséget is kapnak ezért.

A téli tanulás ajándéka

Most, hogy itt a tél, és hosszabbak az éjszák, az idő különleges alkalmas arra, hogy az ember több időt tudjon a Tórának a tanulására szánni. Ahogyan Bölcsseink mondják:

² Ezek a vélemények szintén a Menáchet 99b-ben találhatók.

³ Sááre Tesuvá 155:1 idézi Birké Jozsef 155:1 nevében. Káf HáCháim 155:4 szigorít, Sulchán háTáhor 155:2 könnyít a gyermekeket tanítók esetében.

„Aki mostantól⁴ hozzátesz [a Tóratanuláshoz], ahhoz hozzátesznek. Aki nem tesz hozzá, azt ’összegyűjtik’.” (Táánit 31a)

Ha az embernek van lehetősége arra, hogy közösségben elmondja a délutáni és esti imát, és utána van ezáltal egy kis szabadideje, akkor ezt könnyen megteheti.

Hasonlóan, amikor péntek este hamar elkezdődik a szombat, de az esti imáig még van idő, vagy a szombat reggeli ima előtt, korán reggel.

Ezek mind-mind olyan lehetőségek, melyek miatt a tél számunkra nem egy szomorú, hideg, kellemetlen és félelmetes időszak, hanem a lelki és szellemi feltöltődésnek egy csodálatos lehetősége.

HETISZAKASZ

Észáv városai tükrözik a világnézetét

A legutóbbi alkalommal elkezdtünk tanulni Észávról (másnéven Ézsauról), aki különleges személyiség: egy egész életfilozófiát szimbolizál, ami őt túléli, és teljes kultúráknak a meghatározójává válik.

Észáv viszonya felemás az igazsághoz: egyrészt szívesen hazudik – azt viszont fontosnak tartja, hogy igaz ember színében tűnjön fel. Hasonló a viszonya az eljövendő világba vetett hithez.

Mi a helyzet a túlvilággal?

Amikor Jákob megveszi az elsőszülöttséget, akkor Észáv azt mondja:

„Íme, én megyek meghalni – minek nekem az elsőszülöttség?” (Mózes 1., 25:32)

Bölcseink azt mondják, hogy ezzel a mondatával megtagadta a fizikai halál utáni életbe vetett, alapvető fontosságú hitelvünket.

Milyen gondolkodásmód világlik ki ebből? Abban hisz, amit lát, ami kézzelfogható. Ami elvont, „filozófiai”, azzal nem kíván foglalkozni.

Ugyanemiatt az elsőszülöttségre sem tartott igényt. Az ő szemében ez is egy „virtuális” dolog. Jákob az ő szemében csak az idejét pazarolja,

amikor nem a fizikai valósággal, hanem elvont, lelki dolgokkal foglalkozik, ami nem hasznos a társadalom számára.

Ez Észáv filozófiája.

Ennek fényében meglepő lehet, hogy a rabbinikus hagyomány Észáv szellemi-fizikai utódainak Rómát, valamint az abból kifejlődő európai-keresztény kultúrát számítja⁵.

Ehhez képest általában éppen a kereszténységről szoktuk azt gondolni, hogy az a túlvilági jutalomra és büntetésre koncentrál, míg a zsidó filozófia erre a világra. Vajon ez nem egy ellentmondás?

A piac és a kereslet törvénye

A jó megfigyelőknek feltűnik a szokatlan szóhasználat, amit az elsőszülöttsége eladásakor használt a tál lencsére:

4 Áv hó 15-e kapcsán áll ez a mondat, amikortól kezdve a nappalok rövidülnek, az éjszakák hosszabbodnak. Ennek az az üzenete, hogy az ember érzékeli a környezete természetes változását, és használja azt ki a fejlődésére. A *Sulchán Áruch Orách Cháim* 238. fejezetének a témája is az éjszakai tanulási idők rögzítésének fontossága.

5 Ld. például: Berésit Rábá 63:7, Ibn Ezra magyarázata Jesájá 63:1-re.

„Öntsél le [a torkomon], kérlek, abból a pirosból, mert fáradt vagyok.” (Mózes 1., 25:30).

A lencse érdekli őt, lehetőség szerint minél hamarabb, és minél kevesebb erőfeszítéssel. Ezt a lustaságát és élvhajhászatát a fáradtságával magyarázza. A fárasztó munkát követheti a jól megérdemelt pihenés és élvezet.

Ez pontos leírása a minket körülvevő civilizáció jó néhány jellemzőjének: ha dolgozunk, akkor jár utána az élvezet. A munkát magát nem tekintjük élvezetnek.

Ebből az igényből komplett, jól működő iparágak szerveződnek: a szórakoztatás és vendéglátás.

Ha megnézzük, ezekre a dolgokra van piac és kereslet. Ami szórakoztat, mulattat, és szó szerint, segít „elmúlatni” az időt, arra akad vevő mindig bőven. Végigmegyünk az utcákon, és egyik lehetőség éri a másikat.

Ezzel szemben Jákob útja, a szellemi fejlődés, tanulás és épülés lehetősége a sarokban húzódik meg. Észáv országaiban minél tisztábban szellemi érdeklődésről van szó, annál kevesebb vevőt és helyet találunk.

Egy igazán spirituális környék

Az Észáv által megtestesített nyugati kultúra az elvek szintjén átveszi a zsidóságtól örökölt túlvilág-hitet. De a gyakorlatban a városkép az, ami tanúskodik arról, hogy mi is lakik valójában az emberek szívében.

A Teremtő segítségével csaknem egy évet volt lehetőségem Jeruzsálem egyik vallásos városrészében, a Margitszigetnél valamivel kisebb területet elfoglaló *Ramat Slomó* negyedben lakni.

Ez egy teljesen új városrész, szinte kizárólag vallásos lakók számára építve, többségük a Tóra tanulásából és tanításából él.

Egy budapesti ember számára szinte elképzelhetetlen, de az egész negyedben alig találunk szórakoztatóipari vagy vendéglátó egyiséget. Egyetlen kis pizzázóra van csak igény, egy aprócska asztallal, hiszen az itt lakók inkább hazaviszik és otthon fogyasztanak, együtt a családdal.

Zsinagóga, jesiva és tanház viszont annál több van. Elég végigmenni az utcákon – a látvány tökéletesen tükrözi a lakói igényeket.

Az vagy, amit megveszel – és a városképed is ezt tükrözi.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este** (Budapesten): 15:41-ig.

Szombat kimenetele: 16:50.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:16-ig.

Szombat reggeli ima a Bét Jehuda zsinagógában legközelebb:

December 9-én, szombat reggel 9 órakor, Chanuka / Vájésev szombatján.

Sábát sálom! Gut sábesz!